

EN ENDA KVÄLL

Mats Berggren

Ett läsprojekt av
Pia Wegendal, Älmhult

Inledning

Du kommer att få läsa Mats Berggren: *En enda kväll* och arbeta med den på olika sätt: skriva reflekterande, samtala och analysera. Du kommer att få arbeta med person- och miljöbeskrivningar och skriva en egen längre text. Du får också arbeta med värdeladdade ord.

Syfte

Du utvecklar din förmåga att

- formulera dig i tal och skrift,
- läsa och analysera skönlitteratur,
- och urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer.

Konkretisering av kunskapskrav och undervisning. Du tränar på:

- Ett demokratiskt sätt: visa hänsyn, lyssna på andra och delta aktivt med egna tankar och åsikter.
- Lässtrategier för att förstå och tolka texter – både det som är uttalat och det som står mellan raderna.
- Skrivstrategier för att skriva olika texter och anpassa till typiska språkliga drag.
- Att undersöka textens språk och uppbyggnad, samt miljö- och personbeskrivningar.
- Ord och begrepps nyanser och värdeladdningar.

Projektets upplägg

Undervisningen är lärarledd och arbetet sker i helklass. Du får påverka genom ditt eget tänkande i reflektioner runt innehållet och i ditt eget skrivande. Du får ta ansvar för din del av en god lärandemiljö när vi samtalar och delar med oss av tankar och texter. Delar som ligger till grund för bedömning är:

1. Din läsförmåga: den läsförståelse du visar muntligt i samtal och skriftligt i läsdagboken.
2. Din skrivförmåga i de texter du skriver. Person- och miljöbeskrivning, novell.
3. Din muntliga förmåga: samtal och diskussioner runt boken.
4. Språklig förmåga: använda värderande ord i korrekta sammanhang

LÄRARHANDLEDNING

Nedan ges förslag på hur läsningen kan genomföras. Det är enbart förslag. Anpassa upplägget så att det passar dina elever.

Före läsning

- Förse alla elever har med en stor skrivbok – läsdagboken. Alternativt skapa en särskild datafil för ändamålet.
- Samtala om olika villkor i samhället. Förort – villasamhälle. Jämför med hembyn – finns liknande avstånd mellan människor? Vad skapar avstånd? Vilken bild har eleverna av olika stadsdelar i olika städer? Hur ”sann” är den? Vilken påverkan har medier?
- Skrivteori: Parallellhandling. Jämför med filmer. Låt eleverna ge förslag på filmer som har tydlig parallellhandling. Vilken effekt får det?

Läsning av boken i skolan – del 1

I Inledningen kap 1-6 (sid 7-27) presenteras personerna och deras respektive problem. **Närläs** genom att kopiera upp övre halvan av första sidan eller skriv in på dator och visa via projektor. *Läs en mening i taget!* Låt eleverna fundera över vad den betyder/innebär/för med sig. *Vad tror de boken kommer att handla om?*

Fortsätt sedan med högläsning fram till sidan 10. Samtala.

- Vilka personer möter vi här? Anteckna gemensamt.
- Eleverna avsätter en sida per person och skriver stödord, först enskilt under ca fem minuter.
- Därefter gemensam genomgång. Vad kom man fram till?
- På tavlan står det som ni kommer överens om är bra att veta.

(Martin: ser på fina villor, glömt att Esperanza ska träna vill vara med henne, tror Alexandra är fotomodell, tar A:s dator och ropar efter henne. Esperanza:skapar raptexter, ska repa, gillar inte att Martin kollar in Alexandra. Alexandra: kastar sig in på tåget, dyra kläder, smal och snygg, klassisk musik som mobilsignal, pappan pratar om prov, låter spänd, glömmer datorn. M och E slackers. A brats. Vad menas med det?)

Fortsätt högläsning till sidan 27. Anteckna flera fakta gemensamt efter läsningen enligt ovan – klassamtal. Se till att alla elever får yttra sig.

Fortsatt arbete med boken i skolan

Läsningen kan genomföras i skolan, gemensamt, parvis och enskilt, men även utvalda delar som läsläxa. Frågorna kan användas som samtalsunderlag eller som underlag för elevernas skrivande. Du avgör vad som passar bäst för dina elever.

Del 2 KARAKTÄRERNA: kap 7-12 (sid 28-58)

1. Inled med samtal om texten. Fokusera på innehållet. Samla stödord på tavlan. Eleverna för anteckningar.
2. Dela klassen i tre grupper och fördela de tre huvudpersonerna på varsin grupp. Därefter enskilt skrivande (ca tio minuter): personporträtt med inriktning på deras respektive problem.
3. I de tre grupperna hjälper eleverna sedan varandra att få fylliga beskrivningar.
4. Till sist berättar eleverna i tvärgrupper om sina personer för varandra.

Del 3 MILJÖN: kap 13-19 (sid 59-92)

1. Inled med samtal om texten. Ta fram innehållet. Samla stödord.
2. Enskilt skrivande: vad vet vi nu om de tre hemmiljöerna? (ca fem minuter)
3. Samtalsrunda – muntligt. Var och en berättar något.
4. Finns det skillnader även här där vi bor? I så fall vilka? Hur vet vi det?
5. Vi får även veta mer om deras känslor, både om sig själva och för varandra. Vad vet vi nu? Hur vet vi det? (sidhänvisning – visa i texten)
6. Vi märker hur stämningen stegras. Ge exempel.
7. I kapitel 19 finns en vändpunkt. Vilken är det?

Del 4 DRAMATURGIN: kap 20-25 (sid 93-127)

1. Inled med samtal om texten. Ta fram innehållet. Samla stödord.
2. Enskilt reflekterande: Här finns ännu en vändpunkt – vilken?
3. Beskriv vilka insikter de tre huvudpersonerna får om sig själva och sina liv (problemens lösning).
4. Omdöme: Vad tyckte du om boken? Var innehållet trovärdigt?
5. Kunde du känna igen dig i någon av de tre huvudpersonernas känsloliv?
6. Hurdant var språket? Störde det med slanguttrycken?
7. Hur upplevde du parallellhandlingen? Positivt och negativt?
8. Tycker du slutet var bra, eller skulle du vilja ha ett annat slut?

Efter avslutad läsning

Samtala om bokens uppbyggnad med hjälp av kapitelrubrikerna. Låt eleverna koppla kapitlen till den dramaturgiska uppbyggnaden.

Dramaturgin med kapitelrubriker.

1. Slumpen	<i>Presentation</i>
2. Under ytan, 11	<i>person, plats, problem</i>
3. I kväll, 16 Alexandra	
4. Lyx, 19	
5. Middag, 21	
6. Ett drägg i vardagsrummet, 24	
7. Ser inte, hör inte, 28	<i>Fördjupning av problemen, detaljer</i>
8. De där små pillren, 32	<i>ger stegring</i>
9. I'm worried about you, 35	
10. Väntan, 43	
11. Mörkret, 48	
12. Inte svartsjuk, 53	
13. Vart ska vi ta vägen? 59	<i>Fördjupning med stegringar och</i>
14. Morsor, 63	<i>VÄNDPUNKT</i>
15. Att ha det svårt, 67	
16. Här? 72	
17. Anorektiska spöken 76	
18. Du får aldrig bli som jag, 83	
19. Mister macho himself, 89	
20. Tango, 93	<i>Avtoning. Problemlösning</i>
21. Jävla snobb, 97	
22. Gå därifrån, 104	
23. Det hände inte, 107	
24. Hem, 112	<i>Slut. Ny insikt, nya beslut</i>
25. Hem, 117	<i>nya liv.</i>

Förslag på skrivuppgift med boken som modell

- Kortskriva. Använd bokens tre miljöer. Skapa en handling en person rör sig där alla tre miljöerna ingår.
- Kortskriva. Använd bokens tre personer. Skapa en handling där de tre personerna träffas på en plats.
- Planera ett skrivande enligt bokens dramaturgikurva. Skriv en novell. Läs varandras noveller.

Förslag på språkutvecklande övningar – se nästa sida

- Arbeta med värdeladdade ord, ord som signalerar klass och status.
- Samla från ordböcker, internet och egna erfarenheter.
- Gör upp listor. Intervjua runt språkbruk – svordomar, slang, dialekter, nysvenska.
- Samla liknelser.
- Undersök textens bildspråk.

LGR 11 Kunskapskrav

Genom att göra **välutvecklade** sammanfattningar av olika texters innehåll med **god** koppling till tidsaspekter, orsakssamband och andra texter visar eleven **mycket god** läsförståelse. Dessutom kan eleven, utifrån egna erfarenheter, olika livsfrågor och omvärldsfrågor, tolka och föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om budskap som är **tydligt framträdande och budskap som kan läsas mellan raderna eller är dolda** i verk.

Eleven kan skriva olika slags texter med **god** språklig variation, **välutvecklade** textbindning samt **väl** fungerande anpassning till texttyp, språkliga normer och strukturer.

Eleven kan samtala om och diskutera varierande ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter med **välutvecklade och väl** underbyggda argument på ett sätt som **för samtalen och diskussionerna framåt och fördjupar eller breddar dem**.

Berggren: En enda kväll.

Samla ord som karaktäriserar huvudpersonerna

Martin

Shit, feta kåkar, värsta Beverly Hills, chilla, ta sig in utan lösenord, rika farsa tjackar en ny, bästa kompis , hacker, knappt vidare, annorlunda, mår ju keff, repa med ditt crew,

Esperanza

Sjukt ideal, slackers, brats, beatet i hörlurarna, repa, diggar inte att du dreglar, tafsa på, kramade datorn som värsta nallen, burner, cans och målat en fett nice piece, whoa, den bästa hiphopsajten, hennes chans, beats, private, lägg av med att baxa datorn nu. Gitta och lämna tillbaka den. Testa , styla, kände gunget, rhymesen sög, loco, fett smal och skitsnygg, hakar på,

Alexandra

Jag vet pappa, två prov, lämnar in i morgon, lovar, måste sluta, Dagbok: åt helvete med matteprov, ful och fet, cipramilen, skriker inuti, kan inte andas, mörkret lindrar, jag vill sjunka i det, varför en avgrund inuti, rädd för själva rädslan, ensam, eget fel, bättre utan henne,

Samla slang- och vardat-språks-ord

<p>Morsans, svindyr, sjukt snygg, förbannad, kärringen, drägg, spänn, snortade, tagga in, annan grej, snoka, kvarglömda prylar, chok snugg, Värsta katten. Djävla svin, stick, dra, dunsta, tagga, gitta, chatten, svennewannabe, svennesnacket, hiphopjam, skills, sho, händish, knasat sig, diggar, testa några lines, klubb banger,</p>	<p>Städrock, våningen, vardagsrum, kristallkrona, skinnsoffa, flygel, träningsoverall, magnetisk, mänsklig, göra sig besväret, hittelön, aftonväska, avvärjande gest, omständligt,</p>
--	--

Samla liknelser och bildspråk

37 Ringsignalen var en glad liten melodi, som dansade iväg inåt det tysta huset för att leta efter invånare.

39 privata liv skulle vara som den fläckfria ytan han hade sett på tunnelbanan?

41 Hennes röst dröp av förakt.

43 ...men det var ändå som om de tog en inre väg.

47 Han var som ett fångat djur...

Bilaga: Minnesanteckningar

1. Slumpen

Huvudpersonerna: Alsta möter Lidingholm. Martin, Esperanza på T-banan. Alexandra kommer, pratar i mobil, glömmer dator. Esp. diktar rap och är på väg till en repetition. Härstammar från Colombia.

2. Under ytan, 11

Esp och M. går till sitt ställe och Martin går in på datorn och läser att Alexandra har självmordstankar. M tänker kolla upp A och går till T-banan. Esp hakar på, svartsjuk, fast hon har bråttom att skapa en låt till en tävling för rappande tjejer.

3. I kväll, 16

Hemma hos Alex. Personbeskrivning.

4. Lyx, 19

Martin o Esp. Tittar på Alex hem. Martin ringer på.

5. Middag, 21

Alexandra pianot, hennes mamma. De släpper in Martin

6. Ett drägg i vardagsrummet, 24

Martin lämnar tillbaka datorn och får en tusenlapp av mamman. Det blir pinsam stämning. Martin går.

7. Ser inte, hör inte, 28

Mamman är på väg till en fest har inte tid med Alex. Och det är som vanligt. A känner mörkret bredvid sig.

8. De där små pillren, 32

Alex laddar med mamman sömntabletter och Coca cola, försöker ringa en kompis men kompisens ör på fest. Just som hon ska börja svälja pillren ringer det på dörren.

9. I'm worried about you, 35

Martin hade gömt sig i en buske och ville in för att kolla att Alex. mår bra. Inne i huset har Alex värsta ångesten och tänker på sitt liv med en mamma som aldrig haft tid med henne – aldrig sett henne. Hon öppnar för Martin som går rakt i in i huset och hittar pillren. De pratar om att han hackat datorn. Han vädjar till henne. Alex snor åt sig pillren och låser in sig på toaletten.

10. Väntan, 43

Utanför huset står Esp. och väntar. Hon blir svartsjuk och oroar sig. Esp. bakgrund.

11. Mörkret, 48

Martin berättar för Alex. att han vet hur det känns att vilja försvinna. Han har också haft det så. Till ist öppnar Alex. Hon har svårt pillren men Martin får henne att kräkas.

12. Inte svartsjuk, 53

Esp. klättrar över staketet och går upp till huset. Hon hittar de båda i badrummet. Martin talar om vad som hänt. Alex. följer med när de lämnar huset.

13. Vart ska vi ta vägen?, 59

Alex. speedad. T-banan ut till Alsta. De vet inte vad de ska göra med Alex. Martin kan inte ta hem henne till sig. Esp. erbjuder sig att fråga hemma – pappan kanske inte är omöjlig. Martin känner dragning till Alex. hon är så annorlunda. Esp märker det och blir än mer misstänksam.

14. Morsor, 63

Alex tänker över det som hänt, hon förstår inte riktigt allt som hänt och hon tycker Esp verkar lite speciell. Hon stack hemifrån för hon kände sig kvävd och nu känns det lite bättre men konstigt. Trött också. Hon tycker att stället är ruffigt. Känner sig obekväma i miljön.

15. Att ha det svårt, 67

Esp funderar på skillnader i svårigheter ml länder och situationer. Och skillnader ml folk i Colombia och Sverige. I hemmet en gäst – Alex problem verkar ytliga o löjligen så hon frågar inte om Alex får sova där.

16. Här? 72

Martin och Alex på väg till stället. Martin är uppslukad av Alex och hennes gestalt och allt hon är. Berättar om sin mamma. Säger att Alex kan sova på stället. Alex tvekar. Martin kysser henne. Esp får syn på dem. I kyssen händer ngt.

17. Anorektiska spöken 76

Esp blir arg, hon går på Alex och hånar henne för att hon är rika pappas flicka. Martin hem efter en sovsäck. Hon säger till Alex att Martin och hon är ihop. När Alex svara emot håller hon Colaburken över Alex och sen slåss de. Alex kan självförsvar. Esp förstår efterhand att Alex också är ett offer för kvinnosynen. Sjuka idealet. Och kommer på hur hennes rap ska låta.

18. Du får aldrig bli som jag, 83

Martins mamma visar sig vara en sliten städerska med ont i ryggen som tycker synd om sig själv. Och ömsom anklagar M ömsom tycker synd om honom. Slempropp. Martin hör Esp rappa när han kommer tillbaka o fattar det som att hon ger sig på Alex Han blir arg – feministiskt tjt

19. Mister macho himself, 89

Martin blänger på Esp som inte fattar, hon har ju skapat en låt. M går på Esp och hon blir arg och sårad så hon gör slut.

20. Tango, 93

Esp springer mot repetitionen och tänker på Colombiansk sång och text. Jfr med Sv. Hon får ngn sorts insikt.

21. Jävla snobb, 97

Martin gungar, gjorde han rätt? Alex ifrågasätter det han sade till Esp och avfärdar deras upplevelse. Genom att han sagt som han gjorde blev det omöjligt för Alex att lyssna på M mer. Alex säger också att man inte kan skylla på ngn annan man har ett eget ansvar för sitt liv att iaf försöka. När Alex går kommer M ihåg att han alltid hatat såna som hon och det de står för. Han springer efter henne. Hon säger förlåt för hon vet inte heller själv vad hon vill med sitt eget liv. Och går till T-banan. M vill försöka ta tag i det som hade varit mellan dem – men får klart besked från Alex att hon vill inte vara med om ngn som har åsikter om hur hon ska vara. M förstår att det är hans eget fel alltihop. Känner mörkret.

22. Gå därifrån, 104

Martin balanserar på perrongkanten, håller på att gå galet.

23. Det hände inte, 107

M klarade hoppa undan. Alex åker sin väg. Han överlevde – insikter. Måste söka upp Esp – han menade det ju inte.

24. Hem, 112

Esp nöjd med sin rap. M kommer dit men hon avvisar honom. Kan inte lita på honom när han inte vet vem han är. Esp: jag vet vem jag är. Kontakt med pappan – skriva låt ihop.

25. Hem, 117

Aex hemma igen, talar om att hon vill hoppa av skolan.

M hemma igen – säger till mamman att han behåller tusenlappen till en dator för han ska gå på gymnasiet och hon kan söka upp komvux eller nåt och börja ta tag i sitt liv.